

بسم الله الرحمن الرحيم

شرح خطبه فدکیه - جلسه سوم

بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، اولین اقدامات حکومت اخراج عوامل حضرت از فدک و غصب فدک بود. حضرت زهرا سلام الله علیها به تظلم برخاستند.

دو ادعای حکومت این بود که اولاً فدک فی است؛ یعنی ملک حضرت است و می تواند آن را تصرف مالکانه کند؛ ولی بعد از حیات پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم حدیثی را نقل کردند که پیامبر فرمودند: «ما ارث نمی گذاریم.» در پاسخ به این ادعا ۵ اشکال مطرح شد.

۶) اشکال ششم را خود حضرت زهرا سلام الله علیها در خطبه فدکی بیان فرمودند. در بخشی از خطبه فرمودند: «ای ابوبکر! آیا در کتاب خدا آمده که تو از پدرت ارث ببری و من از پدرم ارث نبرم؟ خیلی حرف زشت و عجیبی زدی آیا عامدانه این کار را می کنی؟ که کتاب خدا را پشت سر انداخته ای؟ قرآن می فرماید:

{و سلیمان وارث داوود شد ۱}

در مورد زکریا فرمود:

{و من از بستگانم بعد از خودم بیمناکم (که حق پاسداری از آیین تو را نگاه ندارند!) و (از طرفی) همسرم نازا و عقیم است؛ تو از نزد خود جانشینی به من ببخش ... ۲}

{که وارث من و دودمان یعقوب باشد؛ و او را مورد رضایت قرار ده! ۳}

۱. [سوره مبارکه نمل، آیه ۱۶](#)

۲. [سوره مبارکه نسا، آیه ۵](#)

۳. [سوره مبارکه نسا، آیه ۶](#)

{و کسانی که بعداً ایمان آوردند و هجرت کردند و با شما جهاد نمودند، از شما هستند؛ و خویشاوندان نسبت به یکدیگر، در احکامی که خدا مقرر داشته، (از دیگران) سزاوارترند؛ خداوند به همه چیز داناست.}¹

{خداوند در باره فرزندانان به شما سفارش می کند که سهم (میراث) پسر، به اندازه سهم دو دختر باشد؛ و اگر فرزندان شما، (دو دختر و) بیش از دو دختر باشند، دو سوم میراث از آن آنهاست؛ و اگر یکی باشد، نیمی (از میراث)، از آن اوست. و برای هر یک از پدر و مادر او، یک ششم میراث است، اگر (میت) فرزندی داشته باشد؛ و اگر فرزندی نداشته باشد، و (تنها) پدر و مادر از او ارث برند، برای مادر او یک سوم است (و بقیه از آن پدر است)؛ و اگر او برادرانی داشته باشد، مادرش یک ششم می برد (و پنج ششم باقیمانده، برای پدر است). (همه اینها)، بعد از انجام وصیتی است که او کرده، و بعد از ادای دین است - شما نمی دانید پدران و مادران و فرزندانان، کدامیک برای شما سودمندترند!- این فریضه الهی است؛ و خداوند، دانا و حکیم است.}²

{بر شما نوشته شده: «هنگامی که یکی از شما را مرگ فرا رسد، اگر چیز خوبی [= مالی] از خود به جای گذارده، برای پدر و مادر و نزدیکان، بطور شایسته وصیت کند! این حقی است بر پرهیزکاران!»}³

پس این آیات محکم در مورد ارث چیست؟ مگر آیات قرآن برای عموم مردم نیست؟ یعنی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از آنچه برای مسلمانان آورده اند، خودشان مستثنی هستند؟ شما فکر کرده اید برای من بهره ای نیست؟ شما مخصوص آیات قرآن هستید؛ ولی پدر من از این آیات خارج هستند؟ یا شما می گوئید: نه همه مسلمانان مشمول این آیات هستند؛ ولی شما و پدرتان چون دو دین دارید از این قانون مستثنی هستید؟ یعنی من از دین دیگری هستم که از پدرم ارث نمی برم؟ یا شما معتقدید که قرآن

۱. [سوره مبارکه انفال، آیه ۷۵](#)

۲. [سوره مبارکه نسا، آیه ۱۱](#)

۳. [سوره مبارکه بقره، آیه ۱۸۰](#)

تخصیص خورده؛ یعنی شامل شما نمی‌شود. چطور آقای ابوبکر با این همه ادعای علمی برای حضرت علی علیه السلام قائل هستید که فرمودند: بپرسید قبل از اینکه من را از دست بدهید. ایشان که به همه راه‌های آسمان احاطه داشتند. چنین چیزی را نفرمودند و شما ادعا دارید عالم‌ترید. ای ابابکر! بگیر این فدک را، پس بگیر این شتر زین کرده آماده را. همه چیز در دست شماست و ما مظلوم واقع شده‌ایم. این مال حرام برای تو؛ ولی روزی که محشور شوی با آن محشور خواهی شد و خداوند بهترین حاکم و پدرم رسول الله سرپرست خواهد بود. خواهی دید در آن روز تأسف و پشیمانی برای شما سودی ندارد.» مسئله اصلی این بود که فدک ارث نبود و متعلق به شخص حضرت زهرا سلام الله علیها بود؛ ولی بعد از قبول نشدن سخنان شهود و مطرح شدن مسئله ارث این منازعه به وجود آمد.

(۷) انکار وراثت از طرف رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم اگر هم قبول شود، باز هم مسئله وصایت را نمی‌توان رد کرد. وصی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم حضرت علی علیه السلام بودند. شیعه این وصایت را در تمام امور قبول دارد؛ ولی سنی این وصایت را فقط در امور اموال و دیون و مسائل شخصی می‌دانند. در این صورت باز هم حضرت علی علیه السلام مسئول عمل به وصیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بودند. حالا حضرت نباید این مسئله را مطرح می‌کردند که فدک صدقه است و کسی حق تصرف آن را ندارد؟ در حالی که خود وصی ادعا می‌کند چنین نیست؛ یعنی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به شما فرمود که فدک صدقه است؛ ولی به وصی خود چنین چیزی نفرمود؟ پس شما محکوم هستید مگر اینکه وصایت را هم قبول نکنید. از طرف دیگر فرض کنید می‌پذیریم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ارث نمی‌گذارد و آنچه به جا می‌گذارد صدقه است و حضرت زهرا سلام الله علیها از طریق ارث فدک را تصرف نکنند. خلیفه گفت: «ارث را قبول نمی‌کنم؛ ولی اگر در زمان حیات، فدک را بخشیده‌اند، باید شاهد بیاورید.»

طبق گزارش "قطب راوندی" وقتی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌خواستند طبق دستور الهی فدک را هبه کنند، حضرت علی علیه السلام و امّ ایمن شاهد این هبه و هدیه بودند. امّ ایمن کنیز حبشی بود که از پدر رسول الله به حضرت به ارث رسید و از ایشان مراقبت می‌کرد. بعد از ازدواج با حضرت خدیجه سلام الله علیها او را آزاد کردند و اسامه ابن زید فرزند امّ ایمن است. در بعضی جنگ‌ها برای مداوای زخمی‌ها حضور داشت. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به او علاقه زیادی داشتند و فرمودند: «او از زنان بهشتی است.» و او را نیز شاهد گرفتند. حضرت زهرا سلام الله علیها ایشان را به عنوان شاهد معرفی کردند و حاضر شدند. وقتی شهادت حاضر شد، ابوبکر نوشته‌ای را تقدیم حضرت کرد که فدک متعلق به حضرت است. حضرت نوشته را گرفتند و در راه برگشت با عمر برخورد کردند. عمر پرسید: این نوشته چیست؟ گفتند: این نوشته را به زور گرفت و با حالت قهر پاره کرد و به صورت حضرت سیلی زد. ابوبکر وقتی این صحنه را دید تسلیم عمر شد.

در گزارش دوم آمده: بعد از معرفی شاهد اصلاً ابوبکر شاهدان را قبول نکرد و گفت: «شاهد نمی‌تواند زن باشد و باید دو مرد عادل شهادت بدهند یا یک مرد و دو زن.» در حالی که آمده: امام حسن و امام حسین علیهما السلام هم جزو شاهدان بودند؛ ولی باز هم قبول نکردند و گفتند: «چون شاهدان شما هم نفع می‌برند، شهادت آنها قبول نیست.» گفته شده که عثمان هم شاهد این ماجرا بود؛ ولی به هر حال شهادت قبول نشد.

حوزه مجازی مهندس طلبه: www.onlinehawzah.com

شبکه‌های اجتماعی: [@onlinehawzah_com](https://www.instagram.com/onlinehawzah_com)

اللهم صلی علی محمد و آل محمد و عجل فرجه